

Posudek oponentky bakalářské práce

Katedra: Religionistiky

Akademický rok: 2015/2016

Název tématu: Role islámu v dějinách Evropy

Autorka: Barbora Kira Kubinová

Autorka v abstraktu své práce deklaruje, že se bude zabývat „možným vymezením evropské identity s ohledem na přítomnost islámu v Evropě.“ Celý text je rozdělen do třech kapitol. První kapitola se zabývá dějinami muslimské přítomnosti v Evropě, druhá se věnuje „Dějínám hledání evropské identity“ a poslední, třetí kapitola je zaměřena na současné diskuse o roli islámu v dějinách Evropy. S výjimkou poslední kapitoly je práce spíše historického charakteru.

Za zdařilou považuji kapitolu třetí, která si klade za cíl věnovat se současným diskusím o roli islámu v Evropě, ačkoli spíše vychází z diskusí českého prostředí. Barbora K. Kubinová v ní ukazuje, že je schopna bystře analyzovat prohlášení týkající se islámu vybraných představitelů – v tomto případě kardinála Dominika Duky (s. 45). Je politováníhodné, že se současnými diskusemi o roli islámu v Evropě mezi jednotlivými představiteli nezabývala více do hloubky a na místo toho dala ve většině práce přednost historickému přehledu, který je sice pro celkový rámec důležitý, nicméně byl již zpracován mnoha autory a k současné diskusi tak vlastně autorčina práce ničím novým moc nepřispívá (viz Závěr s. 51). Oceněníhodný je také bohatý poznámkový aparát, jímž je text opatřen, a který čítá nemálo vysvětlivek jak k jednotlivým pojmům, tak k historickým událostem.

Za velký problém práce považuji její velmi široké zaměření, které si klade za cíl pojednat nejen o přítomnosti muslimů v Evropě od 8. století po současnost, ale také různý způsob chápání „evropské identity“ od středověkého pojetí až po novodobý koncept multikulturalismu. Podíváme-li se do Úvodu (s. 8), je zřejmé, že cílem práce je *nastínění možných faktorů, které se podílely na vývoji evropské, převážně tedy náboženské, identity*. Nutno říci, že autorka na svůj výzkumný problém neodpovídá, alespoň ne explicitně. V rámci práce sice podává historický přehled vybraných událostí, nicméně textu chybí její vlastní shrnutí materiálu, který v rámci badatelské činnosti nashromáždila a analyzovala.

Celá první kapitola se zabývá historickým přehledem muslimské expanze do Evropy – přítomností muslimů ve Španělsku, dále je zmíněna Sicílie, kde je dle autorky působení muslimů opomíjeno, přestože jejich přítomnost měla na rozdíl od Španělska zcela odlišný charakter (s. 14). Jakého charakteru však jejich přítomnost byla, autorka dále podrobněji nerozvádí. Část textu je také věnována krátké komparaci islámu a křesťanství, dále křížovým výpravám, muslimské vzdělanosti a nakonec expanzi Osmanské říše na Balkán a do Evropy. Text také obsahuje podkapitulu Kolonialismus a jeho důsledky, která s sebou přináší hned dva problémy. Za prvé, stejně jako předchozí text je i tato část pouze přehledem, aniž by se autorka výrazněji zabývala tím, co kolonialismus byl a jaký měl skutečně důsledky, jak deklaruje název podkapitoly, za druhé, si na počátku klade za úkol *charakterizovat období určitého úpadku či stagnace arabské kultury mezi 15.-19. stoletím* (s. 24-25). Domnívám se, že se jedná o naraci, která zapadá do západního pojetí dějin a jejich specifického vývoje, a která by měla být detailněji prozkoumána. Fakt, že ze západního historického zájmu arabská kultura mizí, ještě nutně nemusí znamenat, že stagnuje, či upadá. Je zřejmé, že arabský svět po celá tato staletí zůstává v interakci s Evropou po vojenské, ekonomické, ale také intelektuální stránce, a že mnozí arabští myslitelé promýšlejí možnosti, jak v této interakci zůstat a zachovat si muslimskou identitu a zároveň čerpat z evropských znalostí, či se od Evropy úplně odklonit a vydat se radikálně vlastní cestou, anebo jak se Evropě intelektuálně a ekonomicky postavit (Hourani, A. Dějiny arabského světa, s. 305-307.) Situace sama o sobě ukazuje, že vzhledem k Evropě byla část arabského světa ve slabší pozici, ale hovořit o úpadku, či stagnaci arabského světa jako celku je přinejmenším zkratkovité.

Problematickou se jeví také druhá kapitola Dějiny hledání evropské identity, která je za prvé, stejně jako kapitola předchozí, spíše historickým přehledem vybraných událostí, za druhé by pak sama vydala na samostatnou práci. Pojem evropská identita je relativně novým pojmem a ve vědeckém textu nelze prostě pouze *předpokládat, že něcc jako evropská identita existovalo, případně existuje* (s. 28). B. Kubinová v historickém přehledu vývoje evropské identity zastává lineární vzorec vývoje této *předpokládané* identity, tedy: antika (zmíněna okrajově na s. 28) – středověk – náboženství – osvícenství – rozum (s. 35). Ve výkladu dějiny implicitně spějí nejen lineárně, ale také k vyššímu, dokonalejšími cíli a k překonání náboženství, což je problematické i vzhledem k autorčině větě v úvodu, kdy hledá *možné faktory, které se podílely na vývoji evropské, převážně tedy náboženské, identity*.

Kapitola věnovaná multikulturní Evropě v sobě nese taktéž výše zmíněné problémy – téma

multikulturalismu a jeho roli v současné Evropě by samo o sobě vydalo na samostatnou práci.

Nakonec považuji za nutné okrajově zmínit, že v diskusích ohledně výstavby mešit v evropském prostoru hrají svou roli nejen minarety, ale také otázka jejich financování, na což např. naráží mj. i novelizace rakouského zákona Islamgesetz z února 2015.

Po jazykové stránce je práce velmi dobrá. Z hlediska formální stránky textu není Barboře K. Kubinové co vytknout. Pečlivě se držela citačních norem a prokázala, že umí pracovat s odbornou literaturou.

Přes výše uvedené námitky, které jsou poplatné širokému zaměření textu, navrhuji práci k obhajobě stupněm dobrý, tj. 3.

Navrhuji také, aby při obhajobě autorka jasně formulovala závěry, ke kterým v rámci práce došla, a které jí v Závěru chybí.

V Pardubicích, 5.1.2016.

Zuzana Černá, Ph.D.

